

Η στάση των Πρωτοδικείων Θράκης έναντι των αποφάσεων των Ιεροδικείων της Θράκης [2013 έως και 2019]

Γιάννη Κτιστάκι
Αναπληρωτή καθηγητή Δ.Π.Θ.

Εισαγωγή

Η παρούσα έρευνα εκπονήθηκε από τον υπογράφοντα, με την πολύτιμη αρωγή μεταπτυχιακών φοιτητών της Νομικής Σχολής του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης¹, στο πλαίσιο του από 9 Νοεμβρίου 2018 πρωτοκόλλου συνεργασίας της Σχολής με την Εθνική Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Αποτελείται από κείμενο Συμπερασμάτων, πίνακες αποφάσεων των Πρωτοδικείων της Θράκης και φωτοαντίγραφα των αποφάσεων. Συνδέεται δε, ως προς τη μεθοδολογία της, με την διεξαχθείσα έρευνα της περιόδου 1991-2012 από τον υπογράφοντα².

Η περίοδος της έρευνας (2013-2019) συμπίπτει και με την μοναδική στα δικαστικά χρονικά, εξ όσων είναι δημοσίως γνωστά, σύγκλιση των δικαστών του Εφετείου Θράκης για να ανταλλάξουν απόψεις επί του ζητήματος³.

¹ Πρόκειται για τους ακόλουθους: Αικατερίνη-Ζαχαρώ Σαλασάσογλου, Μαρία Παυλίδου, Αρετή Κουκουτίμπα και Αθανάσιο Γκοντόλια.

² Η έρευνα εκκίνησε από το 1991 διότι τότε επιβλήθηκε για πρώτη φορά η κήρυξη εκτελεστών των αποφάσεων των Ιεροδικείων από τα Πρωτοδικεία Θράκης (εκούσια δικαιοδοσία, άρθρο 5 παρ. 3 του νόμου 1920/1991). Βλ. Yannis Ktistakis, *Charia, tribunaux religieux et droit grec*, Editions Ιστός-Istos, Istanbul, 2013 (με πίνακες 1991-2012). Επίσης, Γιάννης Κτιστάκις, *Ιερός Νόμος του Ισλάμ και μουσουλμάνοι έλληνες πολίτες. Μεταξύ κοινοτισμού και φιλελευθερισμού*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2006 (με πίνακες 1991-2006).

³ Η σύγκλιση πραγματοποιήθηκε με το υπ' αριθ. πρωτ. 2403/23-3-2015 έγγραφο του Διευθύνοντος το Εφετείο Θράκης, σύμφωνα με τις παραγράφους 2 εδ. α' και 4 του άρθρου 14 του νόμου 1756/1988, με θέμα: «Δικαιοδοσία του Μουφτή σε οικογενειακές, προσωπικές και κληρονομικές υποθέσεις μεταξύ των Ελλήνων Μουσουλμάνων πολιτών της περιφέρειας του Εφετείου Θράκης». Με το ίδιο έγγραφο εισηγήτρια ορίσθηκε η Εφέτης Θράκης Γ. Σακάλογλου. Η εισήγησή της δημοσιεύτηκε στα *Χρονικά ιδιωτικού δικαίου* (2015), σελ. 257 κ.επ.

Οι σχολιασμοί των Συμπερασμάτων της έρευνας (με γραμματοσειρές μικρού μεγέθους) δεσμεύουν αποκλειστικά τον υπογράφοντα.

Κεντρικό Συμπέρασμα

Το κυριότερο συμπέρασμα της έρευνας είναι η κάθετη πτώση των αποφάσεων των Ιεροδικείων το 2019. Ακολουθεί ο σχετικός συνοπτικός πίνακας:

ΠΤΩΣΗ ΤΟ 2019 ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΕΞΑΕΤΙΑ (2013-2018)

ΞΑΝΘΗ	ΚΟΜΟΤΗΝΗ	ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ
41%	35%	86%

Αναλυτικά η πτώση ανά Ιεροδικείο:

	ΞΑΝΘΗ	ΚΟΜΟΤΗΝΗ	ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ
2019	29	36	2
2018	57	51	6
2017	58	54	10
2016	37	51	18
2015	52	54	23
2014	41	54	13
2013	50	68	16

Με άλλα λόγια, ο νόμος 4511/2018⁴, ο οποίος επέτρεψε ρητά στους Έλληνες Μουσουλμάνους να επιλέγουν τα Ιεροδικεία ή τα πολιτικά δικαστήρια για τις οικογενειακές ή κληρονομικές τους υποθέσεις, λειτούργησε το 2019 ως θρυαλλίδα για την απαξίωση των Ιεροδικείων. Είχε προηγηθεί, όπως αποδεικνύει κατωτέρω η έρευνα, η επί εξαιτίας συνεχής περικοπή της δικαιοδοσίας των Ιεροδικείων από τα Πρωτοδικεία της Θράκης. Μία περικοπή «περίτεχνη»: μείωνε αυθαίρετα την ύλη των Ιεροδικείων (δικονομικές διατάξεις), αποφεύγοντας, ωστόσο, με επιμέλεια να κάνει το αυτονόητο, δηλαδή,

⁴ Τέθηκε σε ισχύ στις 11/10/2018.

να κηρύξει αντίθετο τον Ιερό Νόμο (ουσιαστικές διατάξεις) στο Σύνταγμα και στο διεθνές δίκαιο των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Επιμέρους Συμπεράσματα

1. Τα Πρωτοδικεία της Θράκης ομονοούν ως προς την δικαιοδοσία των Ιεροδικείων στην Θράκη αναφορικά με την λύση (διαζύγιο) του θρησκευτικού γάμου Ελλήνων Μουσουλμάνων και κηρύσσουν εκτελεστές τις σχετικές αποφάσεις των Ιεροδικείων. Ωστόσο, δύο περαιτέρω διευκρινήσεις είναι αναγκαίες:

πρώτον, οι Έλληνες Μουσουλμάνοι⁵, οι οποίοι έχουν γεννηθεί στην Θράκη, νομίμως λύνουν τον θρησκευτικό τους γάμο στον Μουφτή/Ιεροδίκη, ανεξαρτήτως του τόπου της μόνιμης κατοικίας τους στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό⁶. Ωστόσο, οι Μουσουλμάνοι που έχουν τελέσει τον θρησκευτικό γάμο τους ενώπιον του Μουφτή/θρησκευτικού λειτουργού στην Θράκη, δυνάμει του άρθρου 1367 παρ. 1 Αστικού Κώδικα (όπως, αντιστοίχως, οι Χριστιανοί, οι Καθολικοί, οι Μάρτυρες του Ιεχωβά κ.λ.), αλλά δεν είναι Έλληνες (ή είναι Έλληνες αλλά δεν έχουν γεννηθεί στην Θράκη) λύνουν τον γάμο τους αποκλειστικά στα Πρωτοδικεία της χώρας, σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα⁷.

⁵ Προς την ορθή κατεύθυνση η απορριπτική Μον. Πρωτ. Ξάνθης 341/2013 (: απόφαση 30/2010 του Ιεροδικείου Ξάνθης) διότι ο διαζευχθείς ήταν Χριστιανός. Ομοίως, οι αποφάσεις Μον. Πρωτ. Ξάνθης 19/2014 & 117/2014 και οι αποφάσεις Μον. Πρωτ. Ροδόπης 359/2013. Αρμόδιο για την λύση είναι το Πρωτοδικείο (άρθρο 1367 παρ. 1 Αστικού Κώδικα).

⁶ Η εκτός Θράκης κατοικία δεν είναι νόμιμος λόγος απόρριψης αίτησης συζύγων προς το Πρωτοδικείο Ξάνθης να κηρυχθεί εκτελεστή η απόφαση διαζυγίου τους που έχει εκδοθεί από τον Μουφτή/Ιεροδίκη Ξάνθης (Μον. Πρωτ. Ξάνθης 232/2018 (: απόφαση 4/2018 του Ιεροδικείου Ξάνθης)). Το άρθρο 3 του Προεδρικού Διατάγματος 52/2019 «Δικονομικοί κανόνες επί υποθέσεων δικαιοδοσίας Μουφτήδων Θράκης - Σύσταση, οργάνωση και λειτουργία Διεύθυνσης Υποθέσεων Δικαιοδοσίας Μουφτή στις Μουφτείες της Θράκης», που ορίζει ότι μόνον οι Έλληνες Μουσουλμάνοι, μόνιμοι κάτοικοι Θράκης, υπάγονται στη δικαιοδοσία των Ιεροδικείων, αντίκειται στην ίδια της Συνθήκης της Λωζάνης γιατί η τελευταία δεν εξαρτά την άσκηση των μειονοτικών δικαιωμάτων από την παραμονή του μειονοτικού στον τόπο γέννησής του (π.χ. ο Ελληνορθόδοξος της Ίμβρου δεν απώλεσε τα εκ της Λωζάννης μειονοτικά του δικαιώματα αν, εν τω μεταξύ, μετοίκησε στην Κωνσταντινούπολη).

⁷ Προς την ορθή κατεύθυνση η απορριπτική Μον. Πρωτ. Ξάνθης 339/2013 (: απόφαση 63/2012 του Ιεροδικείου Ξάνθης) διότι ο διαζευχθείς ήταν αλλοδαπός Μουσουλμάνος. Ομοίως, οι απορριπτικές αποφάσεις Μον. Πρωτ. Ξάνθης 117/2014, 147/2014 & 222/2016 και οι αποφάσεις Μον. Πρωτ.

δεύτερον, δεν είναι ακόμη γνωστό ποια στάση θα τηρήσουν τα Πρωτοδικεία σε απευθείας αίτηση Ελλήνων Μουσουλμάνων της Θράκης να λύσουν, σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα, τον θρησκευτικό τους γάμο, τον οποίο τέλεσαν σε Μουφτή/θρησκευτικό λειτουργό στην Θράκη (άρθρο 1367 παρ. 1 Αστικού Κώδικα). Θα κατοχυρώσουν, άραγε, το δικαίωμα επιλογής;

Εκ πρώτης όψεως, η αρμοδιότητα του Μουφτή/θρησκευτικού λειτουργού της Θράκης για την σύναψη γάμου μελών της μειονότητας της Θράκης (άρθρο 4 του νόμου 147/1914) ταυτίζεται με την προβλεπόμενη στο άρθρο 1367 παρ. 1 ΑΚ αρμοδιότητά του ως θρησκευτικού λειτουργού επί κάθε Μουσουλμάνου στην Ελλάδα:

Ο γάμος τελείται [...] είτε με ιερολογία από ιερέα της ανατολικής ορθόδοξης εκκλησίας ή από λειτουργό άλλου δόγματος ή θρησκεύματος γνωστού στην Ελλάδα.

Εν τούτοις, η εκ του Αστικού Κώδικα αρμοδιότητα ανατίθεται στον Μουφτή με την ιδιότητα του θρησκευτικού λειτουργού και όχι του Ιεροδίκη. Επιπρόσθετα, τελεί υπό τον όρο της αντίθεσης στη δημόσια τάξη, σύμφωνα με το άρθρο 1367 παρ. 3 ΑΚ:

Οι προϋποθέσεις της ιεροτελεστίας και κάθε θέμα σχετικό μ' αυτήν διέπονται από το τυπικό και τους κανόνες του δόγματος ή του θρησκεύματος σύμφωνα με το οποίο γίνεται η ιεροτελεστία, εφόσον δεν είναι αντίθετοι με τη δημόσια τάξη.

Η διάκριση μεταξύ Μουφτή-θρησκευτικού λειτουργού και Μουφτή-Ιεροδίκη προκύπτει σαφώς από την αντιδιαστολή που κάνει ο νομοθέτης μεταξύ των θρησκευτικών καθηκόντων του Μουφτή (άρθρο 5 παρ. 1 του νόμου 1920/1991)

ο Μουφτής ασκεί στην περιφέρειά του [...] τα θρησκευτικά καθήκοντα που απορρέουν από τον ιερό Μουσουλμανικό Νόμο [...] τελεί ή επικυρώνει θρησκευτικούς γάμους μεταξύ μουσουλμάνων [...],

και των δικαιοδοτικών καθηκόντων του (άρθρο 5 παρ. 2 του νόμου 1920/1991)

Ο Μουφτής ασκεί δικαιοδοσία μεταξύ μουσουλμάνων Ελλήνων πολιτών της περιφέρειάς του επί γάμων [...].

Κοντολογίς, αναφορικά με την σύναψη του γάμου, η αρμοδιότητα του Μουφτή-θρησκευτικού λειτουργού βασιίζεται σε άλλη νομική βάση από εκείνη του Μουφτή-Ιεροδίκη. Κατά τούτο, στην πρώτη περίπτωση ελέγχεται αν τηρήθηκε ο όρος της αντίθεσης στη δημόσια τάξη ενώ στη δεύτερη όχι. Περαιτέρω, οι πράξεις του πρώτου ελέγχονται από τον ληξιαρχο και τα Πρωτοδικεία με βάση τον Αστικό Κώδικα, ενώ οι πράξεις του δεύτερου (πλην, βεβαίως, της άδειας τέλεσης του γάμου) κηρύσσονται εκτελεστές από τα Πρωτοδικεία της Θράκης με βάση την ρήτρα της αντίθεσης στο Σύνταγμα (ιδίως άρθρο 4 παρ. 2) και στην ΕΣΔΑ. Τέλος, ο Μουφτής τελεί γάμους των Μουσουλμάνων εν γένει (αλλοδαπών, μεταναστών κ.λ.) ενώ ο Μουφτής-Ιεροδίκης μόνον των Μουσουλμάνων Ελλήνων πολιτών.

Ροδόπης 284/2013, 359/2013, 360/2013, 81/2017, 98/2017. Αρμόδιο για την λύση είναι το Πρωτοδικείο (άρθρο 1367 παρ. 1 Αστικού Κώδικα). Προς την λανθασμένη κατεύθυνση η ΑΠ 1723/1980, η οποία έλυσε τον γάμο Αιγύπτιου Μουσουλμάνου (ΝοΒ 1981, σ. 1217-1219 = ΕΕΝ 1981, σ. 725-728).

2/ Τα πολιτικά δικαστήρια της Θράκης διχάζονται ως προς την δικαιοδοσία των Ιεροδικείων για τις διαφορές περί της επιμέλειας των Μουσουλμανοπαίδων. Τα μεν Μονομελή Πρωτοδικεία Ξάνθης και Ορεστιάδας κρίνουν παγίως ότι απουσιάζει η σχετική δικαιοδοσία από τα Ιεροδικεία⁸. Το Μονομελές Πρωτοδικείο Ροδόπης, ωστόσο, δείχνει μόνον τα τελευταία τρία έτη να συγκλίνει πλήρως με την Ξάνθη: λιγοστές αποφάσεις μέχρι το 2016 αναγνώριζαν την δικαιοδοσία του Ιεροδικείου⁹. Το πιο αξιοσημείωτο είναι ότι, τόσο το Μονομελές Εφετείο Θράκης (απόφαση 178/2015), όσο και πρόσφατα το Πολυμελές Πρωτοδικείο Ξάνθης (απόφαση 9/2018 με ρητή αναφορά στο Εφετείο Θράκης), έκριναν ότι το Ιεροδικείο έχει την αποκλειστική (!) δικαιοδοσία να εκδικάζει διαφορές για την επιμέλεια των Μουσουλμανοπαίδων.

Η ισχύς του Ιερού Νόμου στο ελληνικό εσωτερικό δίκαιο βασίζεται στην –ουσιαστικού δικαίου– διάταξη του άρθρου 4 του νόμου 147/1914¹⁰. Επομένως, όσες διαφορές αναφέρονται σε αυτή τη διάταξη, επιλύονται με βάση τον Ιερό Νόμο και είναι διάφορο το ζήτημα ποιος είναι ο δικαστής.

Η αρμοδιότητα του Ιεροδικείου να εκδικάζει αυτό (και όχι το Πρωτοδικείο) τις διαφορές που αναφέρονται στο άρθρο 4 του νόμου 147/1914 θεμελιώνεται στην –δικονομικού δικαίου– διάταξη του άρθρου 5 παρ. 2 του νόμου 1920/1991¹¹, το οποίο αντικατέστησε το άρθρο 10 παρ. 1 του νόμου 2345/1920¹².

⁸ Μον. Πρωτ. Ξάνθης 261/2013 (: απόφαση 28/2013 του Ιεροδικείου Ξάνθης), 264/2013 (: απόφαση 37/2013), 294/2013 (: 125/2008), 295/2013 (: 172/2003), 313/2013 (: 92/2008), 35/2015 (: 53B/2014), 193/2015 (: 44/2015), 205/2015 (: 14/2008), 37/2017 (: 62/2016), 327/2017 (: 12/2017), 209/2018 (: 48/2011). Μον. Πρωτ. Ορεστιάδας 24/2014, 90/2014, 91/2014, 104/2014, 113/2014, 94/2015, 140/2015, 129/2015, 135/2015, 140/2015, 141/2015, 150/2015, 32/2016, 111/2016 και 144/2016. Ομοίως, όταν οι αιτούντες, Έλληνες Μουσουλμάνοι, ζητούν με απευθείας αίτηση την εφαρμογή του Αστικού Κώδικα, το Πρωτοδικείο Ξάνθης αναγνωρίζει την δικαιοδοσία του: 188/2013 και 211/2013.

⁹ Μον. Πρωτ. Ροδόπης 5/2014 (: απόφαση 21/2013 του Ιεροδικείου Κομοτηνής), 184/2014 (: 9/2014), 141/2015 (: 59/2014), 157/2015 (: 8/2015), 199/2015 (: 20/2015) και 71/2016 (: 58/2015).

¹⁰ Η διάταξη έχει ως εξής:

Τα του γάμου των εις το μουσουλμανικόν ή εις το ισραηλιτικόν θρήσκευμα ανηκόντων, ήτοι τ'αφορώντα εις την νόμιμον σύστασιν και διάλυσιν του γάμου και τας συνεστώτος αυτού προσωπικάς σχέσεις των συζύγων και τα των συγγενικών δεσμών διέπονται υπό του ιερού αυτού νόμου και κρίνονται κατ'αυτόν. Ως προς τους μουσουλμάνους ισχύουσι προσέτι οι περί αυτών ειδικοί όροι της μεταξύ της Ελλάδας και Τουρκίας τελευταίας συνθήκης.

¹¹ Η διάταξη έχει ως εξής:

Ο Μουφτής ασκεί δικαιοδοσία μεταξύ μουσουλμάνων Ελλήνων πολιτών της περιφέρειάς του επί γάμων, διαζυγίων, διατροφών, επιτροπειών, κηδεμονιών, χειραφεσίας ανηλίκων, ισλαμικών διαθηκών και της εξ αδιαθέτου διαδοχής εφ' όσον οι σχέσεις αυτές διέπονται από τον Ιερό Μουσουλμανικό Νόμο.

¹² Το 1991 ο νομοθέτης επανέλαβε αυτολεξεί την προηγούμενη ρύθμιση (άρθρο 10 παρ. 1 του νόμου 2345/1920), χωρίς να την ελέγξει. Κατά τούτο, ούτε το 1920, ούτε και το 1991 η χειραφεσία ήταν

Συνεπώς, όποια διαφορά περιλαμβάνεται, ταυτόχρονα, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4 του νόμου 147/1914 και του άρθρου 5 παρ. 2 του νόμου 1920/1991, επιλύεται από το Ιεροδικείο με βάση τον Ιερό Νόμο. Ποιές είναι αυτές; Πρόκειται για τις διαφορές περί της νόμιμης σύστασης του μουσουλμανικού γάμου, περί των συζυγικών σχέσεων κατά τον γάμο, περί της λύσης του γάμου (διαζύγιο, διατροφή συζύγου και τέκνων, συμπεριλαμβανομένης της «δωρεάς λόγω λύσης του γάμου», επιμέλεια τέκνων) και περί των συγγενικών δεσμών (κληρονομικές σχέσεις).

Επομένως, από την σκοπιά του εσωτερικού δικαίου, αβάσιμα κρίνεται από την πλειονότητα των Πρωτοδικείων της Θράκης ότι οι διαφορές περί την επιμέλεια των τέκνων δεν ανήκουν στην δικαιοδοσία των Ιεροδικείων. Βεβαίως, μπορεί να υποστηριχθεί ότι το Ελληνικό Σύνταγμα και οι σχετικές με τα δικαιώματα του παιδιού διεθνείς συμβατικές υποχρεώσεις της Ελλάδος θέτουν εκποδών το εσωτερικό δίκαιο (: τον Ιερό Νόμο) και υπαγορεύουν, άνευ αμφισβήτησης, την εφαρμογή του σύγχρονου οικογενειακού δικαίου (Αστικού Κώδικα) από τον τακτικό Έλληνα δικαστή (και όχι του Ιερού Νόμου από τον Μουφτή-Ιεροδίκη). Το άρθρο 5 παρ. 3 του νόμου 1920/1991¹³, άλλωστε, υπαγορεύει έλεγχο της συνταγματικότητας των αποφάσεων του Ιεροδικείου. Ωστόσο, καμία εκ των αποφάσεων των Πρωτοδικείων Θράκης δεν αιτιολογεί την απόρριψη της δικαιοδοσίας των Ιεροδικείων με αναφορά σε υπερκείμενους Συνταγματικούς ή διεθνείς κανόνες (άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος και άρθρο 3 παρ. 1 της διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού και άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου)¹⁴. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι η πρόσφατη τροποποίηση του άρθρου 5 παρ. 3 του νόμου 1920/1991, με δεδηλωμένη επιδίωξη την ενίσχυση του συνταγματικού ελέγχου των Πρωτοδικείων επί των αποφάσεων των Ιεροδικείων, ουδέν περιέλαβε για την επιμέλεια των παιδιών¹⁵.

3/ Τα πολιτικά δικαστήρια της Θράκης ομονοούν, παρά τις αμφιταλαντεύσεις του παρελθόντος, ως προς την απουσία δικαιοδοσίας των Ιεροδικείων για τις διαφορές περί της διατροφής

γνωστή στον Ιερό Νόμο. Περαιτέρω δε, όλες οι διατάξεις περί χειραφεσίας ανηλίκων και κηδεμονιών στον Αστικό Κώδικα είχαν ήδη καταργηθεί πολύ πριν τον νόμο 1920/1991, όταν δηλαδή εκσυγχρονίστηκε το οικογενειακό δίκαιο της χώρας (νόμος 1329/1983).

¹³ Πριν την τροποποίησή της, η διάταξη είχε ως εξής:

Οι εκδιδόμενες από τον Μουφτή αποφάσεις επί υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας δεν μπορούν να εκτελεστούν ούτε αποτελούν δεδικασμένο, αν δεν κηρυχθούν εκτελεστές από το μονομελές πρωτοδικείο της περιφέρειας όπου η έδρα του Μουφτή, κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας. Το δικαστήριο ερευνά μόνον αν η απόφαση εκδόθηκε μέσα στα όρια της δικαιοδοσίας του Μουφτή και αν οι διατάξεις που εφαρμόστηκαν αντίκεινται στο Σύνταγμα.

¹⁴ Εξαίρεση η Μον. Πρωτ. Ξάνθης 102/2012.

¹⁵ Τροποποιήθηκε από το άρθρο 3 του νόμου 4511/2018 (με όρθια γράμματα οι τροποποιήσεις):

Οι εκδιδόμενες από τον Μουφτή αποφάσεις επί υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας δεν μπορούν να εκτελεστούν ούτε αποτελούν δεδικασμένο, αν δεν κηρυχθούν εκτελεστές από το μονομελές πρωτοδικείο της περιφέρειας όπου η έδρα του Μουφτή, κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας. Το δικαστήριο ερευνά μόνον αν η απόφαση εκδόθηκε μέσα στα όρια της δικαιοδοσίας του Μουφτή και αν οι διατάξεις που εφαρμόστηκαν αντίκεινται στο Σύνταγμα ιδίως στην παράγραφο 2 του άρθρου 4 και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

(λύση του γάμου)¹⁶. Το ίδιο, ακριβώς, παρατηρείται και για το ειδικό ζήτημα των διαφορών περί της «δωρεάς λόγω λύσης γάμου» (*nikáh - νικιάχ*): παρά την αρχική διάσταση του Πρωτοδικείου Ξάνθης¹⁷, όλα τελικώς τα Πρωτοδικεία της Θράκης συμφωνούν ότι τα Ιεροδικεία δεν έχουν την σχετική δικαιοδοσία¹⁸.

Σε συνέχεια των παρατηρήσεων της ανωτέρω παραγράφου 2, επισημαίνεται ότι, από την σκοπιά του εσωτερικού δικαίου, αβάσιμα κρίνεται από τα Πρωτοδικεία της Θράκης ότι οι διαφορές περί την διατροφή συζύγου και τέκνων, συμπεριλαμβανομένης της «δωρεάς λόγω λύσης του γάμου», δεν ανήκουν στην δικαιοδοσία των Ιεροδικείων. Αναμφισβήτητα, το Ελληνικό Σύνταγμα και οι διεθνείς συμβάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου, οι οποίες δεσμεύουν την Ελλάδα, θέτουν εκποδών το εσωτερικό δίκαιο (: τον Ιερό Νόμο) και υπαγορεύουν, άνευ αμφισβήτησεως, την εφαρμογή του σύγχρονου οικογενειακού δικαίου (Αστικού Κώδικα) από τον τακτικό Έλληνα δικαστή (και όχι του Ιερού Νόμου από τον Μουφτή-Ιεροδίκη). Ωστόσο, καμία εκ των αποφάσεων των Πρωτοδικείων δεν βασίζεται σε αυτή την αιτιολογία¹⁹.

4/ Τα πολιτικά δικαστήρια της Θράκης ομονοούν ως προς την απουσία δικαιοδοσίας των Ιεροδικείων για τις διαφορές περί την

¹⁶ Παλαιότερα, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Ροδόπης είχε κρίνει αρμόδιο τον Μουφτή/Ιεροδίκη να επιλύει διαφορές περί την διατροφή (27/2014). Ομοίως, Μον. Πρωτ. Ροδόπης 437/2013 (: απόφαση 53/2009 του Ιεροδικείου Κομοτηνής), 184/2014 (: 9/2014), 141/2014 (: 59/2014), 157/2014 (: 8/2015) και 21/2017 (: 10/2014). Ωστόσο, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Ροδόπης αναθεώρησε πρόσφατα την στάση του και έκρινε αναρμόδιο τον Μουφτή/Ιεροδίκη (απόφαση 2/2019). Βλέπετε και τις απορριπτικές της αρμοδιότητας του Μουφτή/Ιεροδίκη: Μον. Πρωτ. Ροδόπης 83/2013 (: απόφαση 25/2012 του Ιεροδικείου Κομοτηνής), 282/2013 (: 5/2013), 308/2013 (: 40/2012), 431/2013 (: 31/2013), 84/2014 (: 2/2011), 186/2016 (: 12/2016), 81/2017 (: 2/2017), 150/2017 (: 17/2016). Ομοίως, Μον. Πρωτ. Ξάνθης 261/2013 (: απόφαση 28/2013 του Ιεροδικείου Ξάνθης), 31/2013 (: 37/2013), 100/2015 (: 18/2013), 193/2015 (: 44/2015).

¹⁷ Μον. Πρωτ. Ξάνθης 264/2013 (: απόφαση 37/2013 του Ιεροδικείου Ξάνθης), 35/2014 (: 53B/2014).

¹⁸ Μον. Πρωτ. Ροδόπης 6/2017 (: απόφαση 52/2016 του Ιεροδικείου Κομοτηνής), 42/2017 (: 15/2016), 252/2017 (: 28/2008), 202/2018 (: 25/2018), 129/2019 (: 13/2016). Μον. Πρωτ. Ξάνθης 192/2014 (: απόφαση 31/2014 του Ιεροδικείου Ξάνθης).

¹⁹ Εξαιρέση η Μον. Πρωτ. Ξάνθης 102/2012.

γονική μέριμνα²⁰, την επικοινωνία με ανήλικα τέκνα²¹, την επιτροπεία²², τη ρύθμιση κατάστασης²³ και την κηδεμονία²⁴.

Είναι σύμφωνη με το εσωτερικό δίκαιο (και το διεθνές δίκαιο) η στάση των πολιτικών δικαστηρίων της Θράκης (βλ. και παρατηρήσεις της ανωτέρω παραγράφου 2).

5/ Τέλος, τα πολιτικά δικαστήρια της Θράκης δεν κηρύσσουν εκτελεστές τις αποφάσεις των Ιεροδικείων αν δεν προκύπτει ότι εκλήθησαν οι αντίδικοι στην ορισθείσα δικάσιμο ενώπιον των Ιεροδικείων²⁵.

Πρόκειται για σύμφωνη με το εσωτερικό δίκαιο (και το διεθνές δίκαιο) στάση των πολιτικών δικαστηρίων της Θράκης. Το Προεδρικό Διάταγμα 52/2019, το οποίο το πρώτον εισάγει δικονομικούς κανόνες στα Ιεροδικεία, επιβάλλει την κλήση των αντιδίκων του αιτούντος (άρθρο 8 παρ. 4).

Κομοτηνή, 13 Μαρτίου 2020

²⁰ Πολυμελές Πρωτοδικείο Ροδόπης 26/2014. Ενδεικτικά, Μον. Πρωτ. Ροδόπης 44/2013 (: απόφαση 48/2010 του Ιεροδικείου Κομοτηνής) και 76/2016 (: 5/2001). Μον. Πρωτ. Ξάνθης 122/2015 (: απόφαση 19/2015 του Ιεροδικείου Ξάνθης).

²¹ Ενδεικτικά, Μον. Πρωτ. Ροδόπης 308/2012 (: απόφαση 40/2012 του Ιεροδικείου Κομοτηνής), 18/2016 (: 49/2015) και 6/2019 (: 43/2017). Μον. Πρωτ. Ξάνθης 172/2013 (: απόφαση 57/2012 του Ιεροδικείου Ξάνθης) και 203/2015 (: 38/2015).

²² Μον. Πρωτ. Ροδόπης 38/2018 (: απόφαση 11/2017 του Ιεροδικείου Κομοτηνής), 38/2018 (: 11/2017). Μον. Πρωτ. Ξάνθης 313/2013 (: απόφαση 92/2008 του Ιεροδικείου Ξάνθης).

²³ Μον. Πρωτ. Ροδόπης 99/2015 (: απόφαση 4/2014 του Ιεροδικείου Κομοτηνής).

²⁴ Μον. Πρωτ. Ροδόπης 92/2013 (: απόφαση 43/2006 του Ιεροδικείου Κομοτηνής).

²⁵ Μον. Πρωτ. Ξάνθης 165/2013, 116/2014, 145/2016, 211/2016, 294/2017 και 207/2018. Η Πολ. Πρωτ. Ορεστιάδας 4/165/4/2016 (πριν το Π.Δ. 52/2019) αποφάσισε ότι δεν απαιτείται από το Σύνταγμα η μεταφορά των προτύπων του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας στα Ιεροδικεία. Ωστόσο, ελέγχοντας τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, κατέληξε ότι η προσφεύγουσα γνώριζε την εκκρεμοδικία και είχε ενημερωθεί προφορικά από τον Μουφτή-Ιεροδίκη.